

● **SKINNBRAKKA** — det betyder skinnbyxa på Rättviksmål. Kanske är fladdret av mollskinn, knätofsar och björklöv framför allt stadsbornas och hembygdsvårdarnas syn på den svenska folkmusiken. Sedan länge är det svenska folkmusikarvet på väg att bli ett arkiverat minne. Spelmän och traditionsbärare dör undan. Forskarna klagar över att inspelningsarbetet går för långsamt och att det mesta redan är försvunnet.

SKINNBRAKKA

Men än finns det levande folkmusik. Skäggmanslaget har nått nya lyssnare mitt i stenstaden och bland den amerikanska diskotekmusikens stampublic. Ungdomens intresse för svensk folkmusik har aldrig varit mer utbrett än nu. Äntligen går det att kommersiellt ge ut folkmusik på gramofonskiva. Som likaberättigande konstnärer bjuds spelmän in i fint sällskap till de solennaste konserter.

Detta är första artikeln i en sommarserie i DN, där vi under rubriken Skinnbragga ska röra oss runt i folkmusikens Sverige.

Spelmän 1970 ltrar polska på diskoteken

Dom kom ner från Delsbo med fiolerna under armen och hälsingelåtar i skalle och fötter. Knätofsarna ger dom attan och hembygdsmantiker ler dom åt. På några månader har dom fått Stockholms diskotekpublik att snubbla runt i polskors ovana trectakt.

— Vi tänkte kalla oss Delsboligan, men så blev det Skäggmanslaget i stället.

Och unga är de också, pojkarna: Thore Härdelin, 23, Peter Logård, 20, och Wilhelm Grindsäter, 24. Här har folklivsforskarna bittert lärt sig att spelmän alltså oftast

Skivdebuten kraftfull och skön

Skäggmanslagets första LP-skiva kommer ut om någon vecka. *Pjål, Gwäll & Ämmel* (Sonet). Där har alla tre skäggspelmännen var sin sololåt. Mari Selander från Didders sjunger två folkvisor. I "Pekkos Pers storpolska" spelar laget halva låten och sjunger den andra halvan.

— Det gör inte anspråk på att vara vare sig välspel eller skönsång.

Men det låter verkligen festligt, kan vi intyga.

"Gråtlåten" — en underbart vacker Bingsjölåt efter Hjort Anders — spelar laget tillsammans med popgruppen Contact.

— Den har varit vår stora succélåt i popsamarbetet.

Skäggmanslagets skivdebut är kraftfull och skön, genuin mitt i sin experimentlusta. "Gråtlåten" med Contact som en klangbakgrund måtte vara en helt unik inspelning, även om skivan kanske har starkare spår.

I augusti kommer Skäggmanslaget i TV 2 tillsammans med indiska klassiska musiker och fyra indiska folkmusiker. L. W.

är gamla farbröder som måste spåras till ensliga stugor dit endast sommarvägar bär.

Skäggmanslaget är bl a en popsuccé. Trion har nått många som fått sitt intresse för svensk folkmusik via blues och amerikansk folksång. Skäggmanslaget har fler jobb än popbanden, i genomsnitt tre i veckan.

Den 19 juni spelar de på popfestivalen i Mantorp. Fem dagar tidigare gör de PR för hälsingehambo på Skansen.

Salde grisarna

Tro inte att det är något fel på traditionen. Thore är den som framför allt har spelanspråk genom pappa Sven (som han gjort en skivinspelning tillsammans med) och farfar Thore. I telefonkatalogen står han som svinuppfödare.

— Jag har gården kvar, men grisarna har jag sålt på grund av kreditläget. Då måste jag ju börja spela.

Wilhelm — Wille — är stockholmare. Han har spelat fiol sen sjuårsåldern och var intresserad av folkmusik från början. I övrigt har han läst och lärt litet av varje.

— Men jag har polarna i Delsbo. Där bor jag, å ja flyttar inte... Så nu pendlar hela gänget de 35 milen Delsbo och Stockholm där de flesta jobben finns.

Peter spelade pop för några år sedan. Och studerade konst tills musiken tog över. Folkmusiken har han hört och lärt hemma i Delsbo.

Det började med att Thore och Wille träffades i Stockholm för sju

år sedan. Wille hade ett jobb på Jockmökks marknad strax efteråt.

— Häng med, sa Wille.

— Ja visst, sa Thore. Om du hänger med mig till Paris sen.

För två år sedan föddes Skäggmanslaget med Peter på delad första stämman med Thore och Wille på andra. Det var rätt många yngre folkmusikarter med vid den spelansstämma där laget uppstod.

— Det är trots allt många unga som tagit upp traditionen, både i Hälsingland, Dalarna — och här i Stockholm. Jazzmusikerna har lättast tagit upp fattna. Men det tar fem

år att få grundtempot att sitta. I Stockholm har trion mycket av sitt umgänge bland pop- och jazzmusiker. Vid flera tillfällen har de samarbetat med popgruppen Contact, till hembygdsvårdarnas fasa.

— Men vi skulle aldrig kunna tänka oss att förstärka fiolerna. Det förstör klangen. På diskoteken kan det bli litet ojämn kamp om volymen ibland. Fast folk lär sig lysna.

— Det är rätt roligt när publiken spontant börjar dansa hemgjord polska. Det går bra så länge vi stampar första taktlaget hårt i golvet. Men där vi försöker accenten brukar dansarna ramla i varann...

— Det där vickandet på baken har jag svårt för, säger Peter. De flesta på diskoteken dansar dåligt eller inte alls.

— Vi försöker alltid få i gång publiken i dans eller åtminstone handklapp. Den här musiken är ju gjord för att röra sig till, säger Thore och drar lätt i örningarna.

Peter och Wille läser inte alls

Skäggmanslaget i Hötorget: Stockholm har blivit Delsbotriens främsta arbetsfält, där deras låtar gör hem i de mest skiftande sammanhang, båtutfärder och konserter, diskotek och museer. Fr v Peter Logård, Thore Härdelin och Wilhelm Grindsäter.

noter, Thore nödortfött, man ju aldrig återge i noter. Fast visst vore det bra att kunna teckna upp låtar och läsa andras.

— Pappa brukar alltid säga att man först ska lära sig låten som någon annan spelat den, säger Thore. Först därefter är det dags att göra sin egen variant.

Vad Thore lärt sig om noter hämtade han i under fyra månaders musikutbildning i det militära. Härmedagen var han uppe i Östersund och skrev på som totalvägrare, total värnpliktsvägrare.

— Det politiska klimatet har säkert spelat stor roll för de yngres intresse för folkmusik. Allt måste inte vara amerikanskt, man upptäcker sin egen nationella musik.

— Kanske vår bästa publik är den som inte normalt har råd att gå på konserter, säger Peter. Det har vi känt på Stockholmsterrassen och på Narren.

Vilket inte hindrar att både äldre spelmän och folkmusikforskare som sett Skäggmanslaget i TV

tycker att pojkarna spelar låtar som låtar ska låta.

Thore är riksspeleman liksom sin far, dvs innehavare av Zornmedaljen i silver. Nu ska han med sin far spela upp för samspelemärket i Delsbo.

— Det för att tysta gubbarna där uppe. Det är inte klokt vad folkmusikfolket kan vara konservativt. De skakar på huvudet åt våra allmogelåtar och håller på sina "högreståndslåtar", stränga och tekniska som Bachfugor.

— Jag spelade samma "högreståndslåtar" själv förut och visste inte av den genuina allmogemusiken. Nu börjar t o m farsan komma loss: "Jo, men visst, den där låten spelade bestämt farfar..."

Det finns för mycket instängdhet kring folkmusiken tycker alla tre. Folkkultur får inte bli ett museum.

— Det är bra och kul att samla på gamla grejor. Men när det sägs att framtiden inte får röka i hembygdsdräkt, då har det blivit snett. LARS WECK